

3 (Sem-3/CBCS) SKT HC 1

2021

(Held in 2022)

SANSKRIT

Paper : SKT-HC-3016

[Classical Sanskrit Literature (Drama)]

[लौकिकसंस्कृतसाहित्यम् (नाटकम्)]

(Honours Course)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks
for the questions

UNIT—I

(Svapnavāsavadattam : Act I & VI)

(स्वप्रवासवदत्तम् : प्रथम-षष्ठः च अङ्कौ)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

1. (a) Answer the following questions in brief : $1 \times 3 = 3$

अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

(i) Who is the hero of the drama,

‘स्वप्रवासवदत्तम्’?

‘स्वप्रवासवदत्तम्’ इति नाटकस्य नायकः कः?

(2)

(ii) Who is यौगन्धरायण?

यौगन्धरायणः कः?

(iii) “तपोवनानि नामातिथिजनस्य स्वगेहम्।”

Who is the speaker of the statement?

उक्तिरियं कस्य?

(b) Elucidate the idea contained in the following :

2

अधस्तनस्य भावार्थो विशदीक्रियताम्—

“चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः।”

2. Translate into English any one of the following :

5

निम्नलिखितयोः एकस्य आज्ञलभाषायाम् अनुवादः करणीयः—

(a) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः।

सुखमन्यद् भवेद् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम्॥

(b) चिरप्रसुप्तः कामो मे वीणया प्रतिबोधितः।

तां तु देवीं न पश्यामि यस्या घोषवती प्रिया॥

3. (a) Discuss the unique features of Bhāsa's style as reflected in the *Svapnavāsavadattam*.

10

स्वप्नवासवदत्तनाटके प्रतिफलितानि भासस्य वैशिष्ट्यानि आलोच्यन्ताम्।

22A/33

(Continued)

(3)

Or / अथवा

(b) Discuss the role of वासवदत्ता as found in the drama, *Svapnavāsavadattam*.

स्वप्नवासवदत्तनाटके परिदृश्यमानायाः वासवदत्तायाः चारित्रिकवैशिष्ट्यम् आलोच्यताम्।

UNIT—II

(*Abhijñānaśākuntalam* : Act I & IV)

(अभिज्ञानशाकुन्तलम् : प्रथम-चतुर्थः च अङ्कौ)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

4. (a) What is the source of the drama, *Abhijñānaśākuntalam*?

1

‘अभिज्ञानशाकुन्तलम्’ नाटकस्य उत्सः कः?

(b) Elucidate the idea contained in the following :

2

अधस्तनस्य भावार्थो विशदीक्रियताम्—

“आ परितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम्।”

(c) Define ‘नान्दी’.

2

‘नान्दी’ इत्यस्य संज्ञा विधेया।

5. Explain any one of the following :

5

निम्नलिखितयोः एकस्य व्याख्या कार्या—

(a) सुभगसलिलावगाहाः पाटलसंसर्गसुरभिवनवाताः।

प्रच्छायसुलभनिद्रा दिवसाः परिणामरमणीयाः॥

22A/33

(Turn Over)

(4)

(b) दुष्यन्तेनाहितं तेजो दधानां भूतये भुवः।
अवेहि तनयां ब्रह्मचग्निगर्भां शमीमिव ॥

6. (a) Estimate Kālidāsa as a dramatist on the basis of your prescribed text. 10

स्वकीय-पाठ्यांशानुसारं नाट्यकाररूपेण कालिदासः पर्यालोचनीयः।

Or / अथवा

(b) Write a summary of the 1st Act of the *Abhijñānaśākuntalam*?

‘अभिज्ञानशाकुन्तलम्’ नाटकस्य प्रथमसर्गस्य सारांशः उपस्थाप्यताम्।

UNIT—III

(*Mudrārāksasam* : Act I, II & III)

(मुद्राराक्षसम् : प्रथम-द्वितीय-तृतीयः च अङ्काः)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

7. (a) Answer the following questions in brief : 1×3=3

अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

(i) How many Acts are there in the *Mudrārāksasam*?

‘मुद्राराक्षसम्’ इति नाटके कति अङ्काः सन्ति?

22A/33

(Continued)

(5)

(ii) “धन्या केयं स्थिता ते शिरसि शशिकला...”

What is the case-ending of the word ‘शिरसि’?

‘शिरसि’ इति शब्दे का विभक्तिः?

(iii) “गुणवत्युपायनिलये स्थितिहेतोः साधिके त्रिवर्गस्य।”

What is the meaning of the term ‘त्रिवर्ग’?

‘त्रिवर्ग’ इति पदस्य कोऽर्थः?

(b) Write the elucidation of the following verse : 2

अधस्तनस्य श्लोकस्य भावार्थः लेखनीयः—

चीयते बालिशस्यापि सत्क्षेत्रपतिता कृषिः।

न शालेः स्तम्बकरिता वसुर्गुणमपेक्षते ॥

8. Explain any one of the following verses : 5

अधस्तनयोः एकस्य व्याख्या करणीया—

(a) नन्दकुलकालभुजर्गी कोपानलबहुलोलधूमलताम्।

अद्यापि बध्यमानां वध्यः को नेच्छति शिखां मे ॥

(b) पृथिव्यां किं दग्धाः प्रथितकुलजा भूमिपतयः

पतिं पापं मौर्यं यदसि कुलहीनं कृतवती।

प्रकृत्या वा काशप्रभवकुसुमप्रान्तचपला

पुरन्धीणां प्रज्ञा पुरुषगुणविज्ञानविमुखी ॥

22A/33

(Turn Over)

(6)

9. (a) Give a short introduction of the 'मुद्राराक्षसम्'. 10
मुद्राराक्षसस्य संक्षिप्तः परिचयः प्रदेयः।

Or / अथवा

- (b) Prepare a note on the dialogue between चाणक्य and चन्दनदास as found in the First Act of the 'मुद्राराक्षसम्'.

मुद्राराक्षसस्य प्रथमऽङ्के परिदृश्यमानं चाणक्य-चन्दनदासयोः वार्तालापमाश्रित्य प्रबन्ध एकः प्रस्तूयताम्।

UNIT—IV

(Critical Survey of Sanskrit Drama)

(संस्कृतनाटकस्य समीक्षात्मकं पर्यवेक्षणम्)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

10. (a) Answer the following questions in brief : $1 \times 3 = 3$
अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

(i) What are two types of primary divisions of the Sanskrit drama?

संस्कृत-नाटकस्य प्रारम्भिकं विभागद्वयं किम् अस्ति?

(ii) How many dramas are composed by Kālidāsa?

कालिदासेन कति संख्यकानि नाटकानि विरचितानि?

(7)

- (iii) Who is the author of the drama, 'मालतीमाधवम्'?
'मालतीमाधवम्' इति नाटकस्य नाट्यकारः कः?

- (b) Write the name of the dramas composed by Śrīharṣa. 2

श्रीहर्षप्रणीतानां नाटकानां नामानि लिख्यन्ताम्।

11. Write a short note on any one of the following : 5
अधस्तनयोः किमपि एकमाश्रित्य टीप्पणी लेखनीया—

(a) मृच्छकटिकम्

(b) भट्टनारायणः

12. (a) Discuss the nature of the Sanskrit Nāṭaka. 10
संस्कृत-नाटकस्य वैशिष्ट्यम् आलोच्यताम्।

Or / अथवा

- (b) Give an introduction to Bhāsa and his dramas.

भासः तथा तस्य नाट्यकर्मणः परिचयः प्रदेयः।

★ ★ ★